

Holokaust

zostavené editormi

Ideologické východiská | Kriminálna polícia a „Etnogenetická registrácia cigánov“ | Prvé deportácie a internácia v zberných táboroch | Pracovné tábory | Hromadné popravy | Geto v Lodži | The „Auschwitz erlass“ (osvienčimský dekrét) | Obete | Tí, čo prežili

➤ *Perzekúcia „Cigánov“, ktorá trvala storočia, kulminovala genocídou počas národnosocialistického režimu. Rómovia boli označení za „problém“, „asociálov“ a „rasovo menejcenných“, následne na to boli na území Nemeckej ríše a ňou okupovaných územiach zatýkaní a vraždení.*

TRAURIGI ČERHENI

*Traurigi čerheni ando učo nebo.
Nan man blajbens ande mro šatno khere.
Ari man line andar mro šatno vodro,
mra džuvla muklom odoj le čavorenca.*

*Traurigi čerheni ando učo nebo.
Legede man andar mro šatno khere.
Ando logeri man legede,
odoj tharde man upro praho.*

SMUTNÁ HVIEZDA

*Smutná hviezda na nebi vysokom
Nemám viac domov vo vlastnom príbytku
Vytiahli ma z vlastnej posteľe
Odlúčili od vlastnej ženy a detí.*

*Smutná hviezda na nebi vysokom
Vývliekli ma z vlastného domu
A dovezli do tábora
Kde ma spálili na prach.*

III. 1 Pieseň burgenlandských Rómov spievaná Paulou Nardai (z Hemetek, Ursula/Heinschink, Mozes (1992): *Lieder im Leid. Zu KZ-Liedern der Roma in Österreich*. In: *Jahrbuch des Dokumentationsarchiv des österreichischen Widerstands*: 76 – 93, Wien, s. 81)

IDEOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ

Základné východiská a terminológia, ktoré boli neskôr nacistami použité na zdôvodnenie likvidácie „bezcenného života“, boli determinované dávno pred ich nástupom k moci. Výraz „rasa“ bol napríklad používaný na kategorizáciu ľudí od 17. storočia. Zvyčajne boli pri tom brané do úvahy geografické kritériá v spojení s vonkajškovou charakteristikou, ako napríklad farbou kože a inými drobnými odlišnosťami. V 18. storočí Carl von Linné, otec modernej taxonómie všetkých živých organizmov, zatriedil ľudí podľa farby

kože do štyroch základných typov – biely, červený, žltý, čierny a každému z nich priradil charakteristické vlastnosti. Podľa neho bieli Európania sú „ovládaní zákonmi, sangvinickí a muskulárni“, kým svetlo žltí Áziati sú „ovládaní názormi, melancholickí a kľčovití“. Výraz „rasa“ je do dnešných dní neoddeliteľne spojený s posudzovaním hodnôt. Farba kože je stále spôsobom rozdeľovania ľudí, hoci teória o „rasách“ stratila vierohodnosť.

V 19. storočí bolo v obehu niekoľko rasových teórií. Bolo opísaných 3 až jedenásť rozdielnych rás (v závislosti na jednotlivých teóriách), ktorým boli pripísané rôzne hodnoty. Najvyššia hodnota bola prisudzovaná „kaukazskej“, „bielej“, „germánskej“ alebo „árijskej“

rase.

V polovici 19. storočia prišiel Arthur de Gobineau s domnienkou o existencii vyšších a nižších rás vo svojej eseji „Essai sur l'inégalité des races humaines“ (Esej o nerovnosti ľudských rás). Jeho názor, že „Árijci“ a „nordické národy“ obzvlášť patria k vyšším rasám, reflektoval všeobecne rozšírenú mienku. Čo bolo ale nové, bolo jeho striktné odmietnutie „miešania rás“, ktoré malo viesť k degenerácii a definitívnemu úpadku. V spojitosti s tým zaviedol Belgičan Richard Liebig o niekoľko rokov neskôr výraz „bezcenný život“ (1868). Napriek vedeckým poznatkom biológie, ktorá považovala faktory dedičnosti za základy ľudskej existencie,